

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В РІЗНИХ ВИДАХ ДИСКУРСУ (на матеріалі творів Д. Оруелла)

У статті розглянуто особливості ідіостилю як сукупності формальних та стилістичних особливостей, притаманних мовленню конкретної мовної особистості, виділенню та дослідженню особливостей ідіостилю в різних видах дискурсу.

Вивчення ідіостилю окремої особи є надзвичайно важливим, адже мовна особистість може бути унікальною. Як носій культурного ідіолекту вона може стати суттєвим компонентом культурної парадигми. Крім того, ідіолект однієї особи може мати важливий вплив на розвиток мови, становлення норми та формування риторичних традицій. Проблема ідіолекту не є абсолютно новою: цілеспрямоване вивчення індивідуального стилю розпочалося ще за часів Давньої Греції. Цьому сприяла поява талановитих ораторів, кожен з яких виробив свій стиль, показавши унікальні можливості мови як засобу переконання.

Проблема мови та особистості виникла з постановкою таких глобальних питань, як соціальна природа мови, співвідношення мови індивіда та колективу. Індивідуальний стиль формується під впливом багатьох чинників, у тому числі позамовних. Проте позамовні чинники впливають на становлення індивідуального стилю лише опосередковано. Більш важливим чинником формування індивідуального стилю є індивідуальний вибір тих чи інших мовних засобів.

Проблемами вивчення ідіостилю займалися такі фахівці, як Г.І. Богін, Ю.М. Караулов, В.П. Нерознак, С.Г. Воркачев (вивчали поняття ідіолекту як мови особистості в соціумі), А.А. Залевська, С.В. Лебедева, Г.В. Ейгер, І.А. Раппопорт, А.В. Захарова, Е.Н. Гуц, Л.П. Крисін (вивчали особливості ідіолекту з соціальної, культурної та психологічної точок зору). Хоча у лінгвістиці існують дослідження особливостей ідіолектів окремих осіб, питанням різноплановості особистості та диверсифікації дискурсу не приділялося належної уваги.

У роботі розглядаються особливості індивідуального стилю відомого англійського письменника Джорджа Оруелла, а також відмінності індивідуального стилю залежно від сфери використання мови (наприклад, у публіцистиці та художній літературі).

Метою статті є визначення та опис особливостей індивідуального стилю Джорджа Оруелла у різних видах дискурсу.

Матеріалом дослідження послужили тексти художньої літератури, есе, інтерв'ю Джорджа Оруелла.

Оруелл Джордж, британський романіст і есеїст, відомий за своїми сатиричними та політичними романами, зокрема "Скотарня", "1984". Весь його здобуток, а особливо ранні твори, такі, як "Собаке життя в Парижі та Лондоні", "Дні в Бірмі", "Дорога на Уїган-Пірс" та "Пам'яті Каталонії" є автобіографічними. Серед інших романів Джорджа Оруелла слід відзначити "Дочка священика", "Хай квітує Аспідістра", "За ковтком свіжого повітря".

Основна, дуже характерна особливість стилю Джорджа Оруелла – стислість його робіт і багатий різкими сюжетними поворотами характер письма. Досліджуючи здобутки Оруелла, ми не могли не відзначити різноманітні прийоми риторичної антитези в його публіцистиці. Найбільш часто він застосовує прийоми "возвеличення до абсурду – приниження", "подвійного тексту", "експресивного занепаду" та "опускання до людей" [1]. Наприклад, в есе "Reflections on Gandhi": "The shiniest person? The brightest person! His thoughts are the most genius I've ever heard. His speech about the ways of boiling eggs maybe is the prominent example of the scientific thought. But, you know, during all the night he spoke about the country's politics he said not a word about politics".

У своїх публіцистичних творах Оруелл широко використовує такі прийоми, як об'єктивність – суб'єктивність зображення дійсності, описовості, експресії та психологізму. Всі ці прийоми тісно переплітаються та надають текстам Оруелла яскравості й неповторності.

Особливу увагу привертає прийом описовості експресії. Так, в есе "The spike" (1931) він пише:

"It was late-afternoon. Forty-nine of us, forty-eight men and one woman, lay on the green waiting for the spike to open. We were too tired to talk much. We just sprawled about exhaustedly, with home-made cigarettes sticking out of our scrubby faces. Overhead the chestnut branches were covered with blossom, and beyond that great woolly clouds floated almost motionless in a clear sky. Littered on the grass, we seemed dingy, urban riff-raff. We defiled the scene, like sardine-tins and paper bags on the seashore". Філософський перенос значень, статична картина світу готують читача до раптової зміни стилю та сюжету.

У публіцистичних творах Джорджа Оруелла ми можемо відзначити приклади синекдохи: "Hey, pin, stretch out of the body! The through of peace is one of the dearest";

антономазії: "... smile of the big political leader of the world shines as a bright jewellery....". У публіцистичних здобутках Оруелла часто фіксуються: "Revolve the study, so the cuppy will find you in the best pub!" "We are the stayers of the world. And that is why the imperialish hates us ...".

Стилю Оруелла притаманне широке використання метафор:

"It was a gloomy, chilly, limewashed place, consisting only of a bathroom and dining-room and about a hundred narrow stone cells, like we were wasps to live there" ; "Old Daddy, witless with age, sat silent, his back bent like a bow and his inflamed eyes dripping slowly on to the floor"; "He was dangling with his toes pointed straight downwards, very slowly revolving, as dead as a stone".

Для більш пізньої публіцистики Оруелла притаманний такий прийом, як паралелізм:

"Perhaps he suffered, perhaps he hated, perhaps he loved by cruelty alone".

Особливим здобутком Джорджа Оруелла є "новояз" – термін, який був уведений у додатку до роману "1984" [2]. На думку автора, цей "витвір політичного мистецтва" є основою мови оратора, що складається з ізмів, ярликів, кличок, термінів, затасканих ідіом, слизьких евфемізмів та іноземних слів.

Принципи новоязу можна охарактеризувати так: словник новоязу містить у собі слова, необхідні в повсякденному житті — пов'язані з їжею, питвом, роботою (eating, drinking, working), одяганням, ходінням східцями, їздою, садівництвом, кухнею (dressing, stepping, riding, gardening, cooking) і т.п. Він майже цілком складається зі слів, якими ми користуємося сьогодні, таких, як "bit", "give", "house", "tail", "forest", "shugar", але порівняно із сьогоднішньою мовою кількість їх украй мала, а значення визначені набагато суворіше. Наскільки можливо, слово цієї категорії являє собою уривчастий звук чи звуки і виражає лише одне чітке поняття.

Грамматика новоязу відрізняється двома особливостями. Перша — гніздова побудова словника. Будь-яке слово в мові може породити гніздо, і в принципі це стосується навіть зовсім несполучуваних, як, наприклад "if", "ifer", "ifly" і т.д. Ніякий етимологічний принцип тут не дотримується; словом-відправником може стати і дієслово, й іменник, і навіть сполучник; суфіксами користуються вільніше, що дозволяє розширити гніздо до немислимих раніше розмірів. Таким чином були утворені, наприклад, слова "eaty", "eggy", "roaringer", "taily" (прислівник), "moody", "gospeler". Якщо іменник і споріднене за змістом дієслово етимологічно не зв'язані, один із двох коренів анулюється: так, слово "writer" означає "олівець". Зрозуміло, що при цьому відповідні епітети збереглися, і письменник міг бути хімічним, простим і т.д. Прикметник можна утворити від будь-якого іменника, як, наприклад: "coaty", "froggy" від них – відповідні прислівники і т.д. Крім того, для будь-якого слова могло бути побудоване заперечення за допомогою "un". Так, наприклад, утворені слова "unperson", "undenunciation".

Говорячи про романи автора, слід відзначити перш за все "клаптевість" сюжету. Сцени побуту перемішуються з газетним матеріалом, радіоповідомленнями, навіть, із рекламними текстами. Кожен із цих "уривків" несе в собі власний "мікросвіт" [3]. Різкі переходи зі стилю на стиль, зміна синтаксичних та стилістичних прийомів використовуються письменником для інтенсифікації головної думки твору. Сам жанр антиутопії або "міської утопії" примушує автора до застосування таких прийомів, як уживання простих непоширених речень для збільшення образності.

Наприклад: "The pencil felt thick and awkward in his fingers. He began to write down the thoughts that came into his head. He wrote first in large clumsy capitals:

FREEDOM IS SLAVERY

Then almost without a pause he wrote beneath it:

TWO AND TWO MAKE FIVE

Хоча Джордж Оруелл сповідував принцип збереження рідної мови та казав про "спаплюження мови запозиченнями", в текстах його романів зустрічаються варваризми. Однак, він вкладає їх у уста своїх героїв лише для підкреслення їх неспроможності до ясного висловлювання:

Come in, carino, all the light is gone .

Оруелл у романах широко використовує прийоми синтаксичного повтору (епіфора, анафора, хіазм, асиндетон, полісіндетон). Такий прийом задає "заворожуючий ритм" оповіді [4].

"We thought and thought about his life, thought to stay and to keep the struggles, thought to go on and be the enemy to them, thought to leave the way. We just thought".

"Run as fast as wind? Run every moment of your life!".

Таким чином, узагальнюючи вищесказане, ми можемо стверджувати, що у творах Оруелла використовуються такі стилістичні прийоми, як об'єктивність-суб'єктивність зображення дійсності, описовості, експресії та психологізму. В публіцистичних здобутках Оруелла ми можемо зустріти приклади синекдохи, метонімії, антономазії. Особливим видом мови Оруелла став створений ним "новояз", який цілком змінив граматичні та морфологічні норми англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Alldritt K. The making of George Orwell: An essay in literary history. – L., Arnld, 1969. – 181 p.
2. Harris K. The Misunderstanding of Newspeak. – The Times Literary Supplement, 1984. – №4 (214), 6 Jan., p.17.
3. Ayer A. The revolution in philosophy. – L., 1956. – p.78-79
4. Russel B. Our knowledge of the external world as a field for scientific method in philosophy. 1926. – 251 p.

Матеріал надійшов до редакції 18.04.2006 р.

***Иконникова М. В. Особенности индивидуального стиля в разных видах дискурса
(на материале произведений Джорджа Оруелла).***

Статья посвящается рассмотрению особенностей идиостиля как совокупности формальных и стилистических особенностей, присущих речи конкретной языковой личности, выделению и исследованию особенностей идиостиля в разных видах дискурса.

Ikonnikova M. V. Peculiarities of individual style in different types of discourse (based on George Orwell's works).

The paper examines the peculiarities of individual style as totality of formal and stylistic features, which are characteristic of the speech of a particular person, separation and investigation of singularities of individual style in different types of discourse